

MTÜ Turvaline Tartu (Asutamisel, asutamisnumber: 3340491)

mikk743@gmail.com

Tartu Linnavolikogu volikogu@tartu.ee

Teadmiseks: Tartu Linnavalitsus (lv@tartu.ee)

Tartu linnapea Urmas Klaas (Urmas.Klaas@tartu.ee)

Kuupäev: 29. mai 2026. a

PÖÖRDUMINE: Nõue sõltumatu ja laiapõhjalise sotsiaal-majandusliku mõjuanalüüsi tellimiseks seoses välisriigi kinnipeetavate majutamisega Tartu vanglasse (Eelnõu 773 SE)

Lugupeetud Tartu Linnavolikogu ja Linnavalitsus,

Pöördume Teie poole Tartu linna elanike, akadeemilise kogukonna ja kohalike elanike turvalisushuve esindava kodanikuühenduse asutamisel oleva MTÜ Turvaline Tartu nimel, tuginedes *Märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seadusele*. Avaldame sügavat ja põhjendatud muret Vabariigi Valitsuse kava suhtes rentida Tartu vangla pindu välisriikide (sh Rootsi Kuningriigi) kriminaalkorras karistatud kodanike majutamiseks (Riigikogu eelnõu 773 SE).

MTÜ Turvaline Tartu tunnustab ja toetab täielikult Tartu Linnavolikogu esimehe Tõnis Lukase ja Riigikohtu emeritiikme Eerik Kergandbergi mais 2026 saadetud ametlikku pöördumist Rootsi parlamendile (Riksdagi). Nimetatud pöördumine tõestab üheselt, et mure Tartu tuleviku pärast ei ole erakondlik loosung, vaid riigiõiguslik, akadeemiline ja sisejulgeolekuline reaalsus, mille ees ei tohi kohalik omavalitsus silmi sulgeda.

Otsus tuua Tartusse kuni 600 välisriigi kinnipeetavat on tehtud Justiits- ja Digiministeeriumi poolt kitsalt riigieelarvelise ja logistilise vajaduse põhisel. Tartu linnale kui ajaloolisele ülikoolilinnale, teadus- ja kultuurikeskusele, on sellel otsusel aga pikaajaline, laiaulatuslik ja potentsiaalselt pöördumatu sotsiaalne ning mainekujunduslik mõju.

MTÜ Turvaline Tartu juhib tähelepanu, et riigi poolt eelnõule 773 SE tehtud ettevalmistavad analüüsid on olnud ühekülgsed ja puudulikud:

- **Õiguslik analüüs** piirdus vaid hindamisega, kas vanglakohtade väljarentimine teisele riigile on kooskõlas Eesti põhiseadusega (tingimusel, et riigi sunnivõimu rakendavad Eesti ametnikud).
- **Majanduslik analüüs** keskendus vaid riigieelarvelisele kulutasuvusele ja tühjade hoonete

ülalpidamiskulude katmisele.

Sõltumatut ja laiapõhjalist uuringut – mis kaasaks eksperte linnaarengu, linna brändingu, turismi või kohaliku sotsiaalse dünaamika hindamiseks – riik otsustusprotsessi eel paraku tellinud ei ole.

Toetudes Eesti õigussüsteemi tippjuhtide (kohtud, prokuratuur) ja linnaõiguse ekspertide ametlikele seisukohtadele, esitame järgmised argumendid, miks see projekt vajab kohest kohalikku sekkumist:

1. Prognoositav kriis ja ülekoormus Tartu õiguskaitstesüsteemis

Riigi ja kohalike poliitikute peamine argument, et välisvangid püsivad kinnisel territooriumil ega mõjuta linna, on ümber lükatud Eesti kohtusüsteemi enda poolt:

- Tartu Maakohtu esimees Marek Vahing hoiatab oma ametlikus arvamuses (02.02.2026, nr 6-3/26-21-3), et eelnõuga kaasneb otsene ja oluline koormuse tõus Tartu kohtutele, mis võib halvata igapäevase õigusemõistmise. Kohtuesimees märgib, et seaduses toodud 5-päevane menetlustähtaeg on eluvõõras ja matemaatiliselt võimatu. Lisaks rõhutab kohus: „*Ei maksa ülehinnata uute vangide õiguskuulekust. Ei saa läbi enam ka kohtute enda tõlkidega... See tähendab ressursimahukat tõlketeenust väljastpoolt kohut.*“ Projekt impordib Tartusse juriidilise kriisi ja tõstab kohtute koormust süüteoasjades.

2. Vanglasisese kuritegevuse eskaleerumine ja julgeolekuriskid väljaspool müüre

- Riigi peaprokurör Astrid Asi hoiatab oma ametlikus seisukohas (03.02.2026, nr RP-1-6/26/100) rängalt eelnõusse kirjutatud sätte eest, mis lubab prokuratuuril välisvangi toime pandud uue kuriteo menetlemise Eestis lõpetada, kui see pole suunatud Eesti kodaniku vastu. Riigi peaprokurör märgib: „*Prokuratuur näeb siin ohtu vangide vahelistele suhetele, kus menetluste lõpetamised kuritegude ohjamisele hästi ei mõju ning loob pigem soodsa pinnase omavahelisteks arveteõiendamiseks ja kinnipeetavate oma kultuuri tekkimiseks.*“

Avar julgeolekurisk: Nagu osutavad Lukas ja Kergandberg, lähtub Eesti julgeolekupoliitika avarast julgeolekukäsitusest. Vanglaga kaasnevad paratamatult suhtlus- ja kontaktivõrgustikud, mille mõju ei piirdu vangla territooriumiga ega lõppe lepingu kehtivuse lõppemisel. Need mõjud kujunevad ajas ja nende tegelik sotsiaalne ulatus avaldub Tartu linnas alles hiljem.

3. Sisejulgeoleku ressursside kaudne nõrgenemine Tartus

Vangla vajab uute mahtude haldamiseks hinnanguliselt 200–250 uut lisatöötajat. On tõstatatud tõsine sotsiaalne ja logistiline murekoht, kas ja kuidas vanglateenistuse pakutav töötasu hakkab personali üle meelitama Lõuna-Eesti politseist ja päästeametist. See võib otseselt ja tuntavalt nõrgendada Tartu tänavate igapäevast turvalisust ja reageerimisvõimekust.

4. Kahju Tartu mainele ja riigi strateegilise arengu moonutamine

Justiits- ja Digiministeeriumi ametlik muudatusettepanek (10.04.2026, nr 8-1/2835-1), millega muudetakse Vangistusseadust spetsiaalselt huuletubaka/nikotiinipatjade kaugmüügi lubamiseks välisvangidele (mida Eesti oma vangidele ei võimaldata), tõestab, et riik kohandab oma sisekorda puhtalt välisriigi ärimudeli atraktiivsuse põhimõttel.

Nagu märgivad Lukas ja Kergandberg, on Eesti end kujundanud nutika, kõrgtehnoloogilise ja haridusele tugineva riigina. Kuvand Tartust kui rahvusvahelisest "vanglateskusest" kahjustab otseselt Tartu kõrgkoolide võimekust värvata välistudengeid, tippteadlasi ja välisspetsialiste, rääkimata mõjust turismisektorile. Lisaks puuduvad Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas vanglarenti käsitlevad lahendid ja raamotsused, mis muudab kogu projekti rahvusvahelisest õigusest irdunuks.

MTÜ TURVALINE TARTU ETTEPANEKUD JA NÕUDMISED:

Tartu 2025–2029 koalitsioonilepingu järgi on linnavalitsus lubanud osaleda välisvangide rendilepingu protsessis ning tõstatada tartlaste turvatunde seisukohalt olulisi teemasid. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on linna juhtorganite esmane kohustus seista oma elanike turvalise elukeskkonna eest.

Sellest lähtuvalt teeb MTÜ Turvaline Tartu ettepaneku:

1. **Algatada Tartu Linnavolikogus erakorraline ja avalik arutelu** eelnõu 773 SE ja sellega kaasnevate otsuste mõjude üle Tartu linna struktuuridele enne Riigikogu 10. juuni lõpphääletust.
2. **Tellida Tartu Linnavalitsuse poolt sõltumatu, laiapõhjaline teaduslik uuring**, kaasates linna arengu-, brändingu- ja sotsiaalteadlasi (nt Tartu Ülikoolist), hindamaks välisvangide importimise pikaajalist kaudset mõju Tartu sisejulgeolekule ja rahvusvahelisele mainele.
3. **Koostada ja esitada Tartu linna ametlik ühine märgukiri Riigikogu õiguskomisjonile**, nõudes eelnõu 773 SE menetlemise peatamist kuni kohaliku omavalitsuse ja kogukonna legitiimsete huvidega arvestamiseni, toetades volikogu esimehe Tõnis Lukase algatust.

Tartu linn ei tohi olla riigiasutuste fiskaalhuvide passiivne täitja, vaid peab toimima oma elanike turvalise elukeskkonna institutsionaalse kaitsjana. Põhiseadusliku demokraatia ja kohaliku enesekorraldusõiguse vaim sätestab, et riik ja omavalitsus ei ole pelgalt tehnokraatlik instrument eelarveridade täitmiseks, vaid kodanike ühise tahte, turvatunde ning elukeskkonna tulevikuvastutuse kandja.

Laiaulatuslike sotsiaalsete ja sisejulgeolekuliste mõjudega riiklike projektide realiseerimine kohaliku omavalitsuse territooriumil eeldab seetõttu Tartu kogukonna legitiimsete huvide esmajärjekorralist kaalutlemist ning linna juhtorganite aktiivset, argumenteeritud ja kaasavat esindusfunktsiooni suhetes Vabariigi Valitsusega.

Lugupidamisega,

Mikk Saar Asutamisel oleva MTÜ Turvaline Tartu asutaja ja juhatuse liige

(Digitaalselt allkirjastatud)

mikk743@gmail.com